

Í hesi greinarøð, sum er í 10 pørtum, skriva vísindafólk á Fróðskaparsetri Føroya um evni, tey granska í. Hesaferð skrivur Jógvan í Lon Jacobsen.

FRÓÐSKAPARSETUR
FØROYA

JÓGVAN Í LON
JACOBSEN
dr. philos.

VITAN & VÍSINDI

ÁLVARATOS WHO CARES

AKADEMIKARAR OG TEY UNGU HALDA TAÐ VERA Í **LAGI** AT TAKA **ENSK** ORÐ
BEINT INN Í **MÁLID**, TEY TÍMA **IKKI** SERLIGA VÆL **NÝSMÍÐAÐ** FØROYSK ORÐ.
TEY **ÓFAKLÆRDU** HALDA **HINVEGIN**, AT VIT EIGA AT GERA **FØROYSK** ORÐ.
MEN **ÁBENDINGAR** ERU UM, AT **NÝGGJORÐASMÍÐ** STENDUR FYRI **FALLI**

Akademikarar og tey ungu halda tað vera í lagi at taka ensk orð beint inn í málið, tey tíma ikki serliga væl nýsmíðað føroysk orð. Tess longri skúlagongd, tess størri móttøða móti nýggjorðasmíði, sum eg her kalli fyri purismu. Og tá ið vit vita, at fleiri og fleiri fáa sær hægri útbúgving, kunnu vit vænta, at undirtøkan fyri purismu fer at minka í framtíðini. Hinvegin siga tey ófaklærdu, at vit eiga at gera føroysk orð. Tað kann merkja, at undirtøkan fyri føroyskari orðagerð fer at vikna sum frá líður, um hon í størri og størri mun verður sett í samband við lága samfelagsstöðu. Tey ungu eru samd við akademikarunum og halda tað vera óneyðugt at gera nýggj føroysk orð, og um tey halda tað sama, eftir at tey eru vorðin vaksin, liggur ein stór málpolitisk avbjóðing fyri framman. Hetta kann lesast úr eini kanning, sum reisir spurningin: Stendur purisman við nýggjorðasmíði fyri falli? Tað eru ábendingar um tað.

Tað er ikki nøkur loyna, at føroyingar eru ósamdir um, hvørt vit eiga at gera nýggj føroysk orð ella taka tey fremmandu orðini beint inn í føroyskt, og kanningin vísti eisini, at tað ber illa til at tosa um ein felags hugburð fyri alla tjóðina. Men við at spyrja um t.d. aldur og útbúgving bar til at síggja

MYND: JÓGVAN Í LON JACOBSEN

Hesin handilin hevur valt bæði at hava eitt føroyskt og eitt enskt orð í navninum.

nøkur mynstur í svarunum, m.a. at akademikarar og tey ungu síggja ikki enskt sum nakran vanda fyri føroyskt. Hetta vísti áðurnevnda kanning, sum undirritaði gjørdi millum 2002 og 2004. Um tey ungu halda fast við sín jaliga hugburð til at brúka ensk orð í føroyskum, eftir at tey eru vorðin vaksin, er tað dømi ein broyttan málhugburð, og tá kann tað henda, at purisman fer at vikna sum frá líður.

Kanningin

Kanningin var samansett av trimum

háttaløgum: Eini meiningakanning (537 heimildarfólk), samrøðum við 48 útvald heimildarfólk og eini sonevndari grímukanning (624 heimildarfólk), har ið heimildarfólkini ikki kendu tað veruliga endamálið við kanningini. Her fari eg at triva í nøkur úrslit úr meiningakanningini og samrøðunum.

Meiningakanningin vísti, at umleið tveir triðingar (67,2 %) tóku undir við purismuni, meðan 18 % vóru ósamd. Men hesin spurningurin verður serliga spennandi, tá ið vit knýta hugburð til purismu saman við aldur og útbúgving,

tí tá er tað ymiskt, hvussu forlípt fólk eru uppi í purismuni.

Útbúgving og aldur

Akademikararnir og tey ungu vilja hava tey fremmandu orðini inn sum ein natúrligan part av føroyskum. Tað vísti kanningin greitt. At tað júst vóru hesir báðir bólkarnir, sum vístu størstu undirtøkuna fyri fremmandum orðum, kann gerast tann veruliga avbjóðingin fyri málrøktina í framtíðini, tí tað er ein sannroynd, at alt fleiri føroyingar fara undir hægri lestur, og tá fer talið